

מ"ח 2438/18 - סטפן מנדל נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

מ"ח 2438/18

לפני: כבוד המשנה לנשיאה ח' מלצר

המבקש: סטפן מנדל

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

בקשה למשפט חוזר מתאריך 22.03.2018; תגובת
המשיבה לבקשה למשפט חוזר מתאריך
25.10.2018; בקשה להגשת תשובה מטעם המבקש
מתאריך 29.11.2018

בשם המבקש: עו"ד אלון אייזנברג

בשם המשיבה: עו"ד יוסף (ג'ואי) אש

החלטה

1. לפני בקשה להורות על משפט חוזר לפי סעיף 31(א) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984 (להלן: חוק בתי המשפט) בענייננו של המבקש, מר סטפן מנדל, אשר הורשע בעבירה של הפרת הוראת סעיף 15 לחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968 (להלן: חוק ניירות ערך) כדי להטעות משקיע סביר, וזאת בניגוד לסעיף 53(א)(1) לחוק ניירות ערך, ובעבירה של בריחה ממשמורת חוקית, שהוא היה נתון לה בשל עבירה פלילית, וזאת בניגוד לסעיף 257(2) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין).

אביא להלן את הנתונים הנדרשים להכרעה בבקשה, וזאת בכפוף לאמור בפיסקאות 15 ו-16 שלהלן.

רקע והליכים קודמים

עמוד 1

2. בשנת 2003 הוגש כתב האישום כנגד המבקש, אשר ייחס לו פעולות שכנוע כלפי אנשים להשקעת כספים ב"קבוצת מונדרגון" בתמורה לקבלת: חברות בפסיפיק אגודה שיתופית לפיתוח כלכלי בע"מ (להלן: האגודה); קרקע במדינת וונואטו; ו-3 מניות בחברת אקונומיקדוולופמנטקואופוריישן אי.די.סי.איי בע"מ (להלן: EDCI). לפי הנטען, צבר הזכויות והנכסים ופעולות השכנוע היוו "נייר ערך" ו"הצעה לציבור" (בהתאמה), כהגדרת מונחים אלה בחוק ניירות ערך. כן נטען כי הפעולות נעשו על-ידי האגודה, המבקש ומר עמוס בן דניאל דורון (נאשם נוסף), ביוזעין, ללא פרסום של תשקיף, שרשות ניירות ערך התירה את פרסומו ותוך הטעיה של משקיע סביר.

מלבד זאת, נטען כי במהלך חקירתו השנייה של המבקש נעצר המבקש כדין (במשרדי מחלקת החקירות של רשות ניירות ערך) ולמרות זאת עזב את המקום.

בגין כל המעשים הללו יוחסו למבקש העבירות שפורטו בפיסקה 1 שלעיל.

3. בתאריך 05.09.2004 בית משפט השלום בתל אביב-יפו (כב' השופט ד' רוזן) הרשיע את המבקש שלא בפניו (אף שהיה מיוצג) במסגרת ת"פ 4709/03, בעבירות שיוחסו לו בכתב האישום. בהמשך לכך, בתאריך 11.10.2004 נגזר על המבקש עונש של: 10 חודשי מאסר בפועל, 10 חודשי מאסר על-תנאי (כשהתנאי הוא שלא יעבור במשך 3 שנים עבירה לפי חוק ניירות ערך סעיף 257 לחוק העונשין), וכן קנס כספי בסך 100,000 ש"ח או 200 ימי מאסר חלף הקנס.

4. בתאריך 09.02.2006 בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (כב' השופטים: ד' ברלינר, ז' המר ו-י' שיצר), שדן בערעור על פסק הדין קבע כי אין להיזקק לערעורו של המבקש מחמת היותו עבריין נמלט, ודחה את ערעור המבקש על הסף (ראו: ע"פ 72030/04 בבית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו).

5. בתאריך 22.03.2018 הוגשה הבקשה המונחת לפניי.

טענות הצדדים

6. המבקש משליך את יהבו על מספר טענות שמצדיקות, לגישתו, את קבלת בקשתו למשפט חוזר בעניינו.

ראשית, המבקש טוען כי בידיו ראיות חדשות המוכיחות כי ההחלטה לפתוח בחקירה הפלילית נתקבלה, בנסיבות העניין, ממניעים פסולים ובניגוד עניינים. בנוסף, המערער גורס כי בידיו ראיות חדשות שלא הובאו לפני בית משפט השלום שדן בעניינו, אשר יכולות להביא לזיכויו.

שנית, המבקש מצביע על קיומו של עיוות דין בפסק הדין שהרשיע אותו שנבע לטענתו: מהעובדה שננקטה כלפיו אכיפה בררנית, והן מהכרעת הדין של בית משפט השלום ומכך שהכרעת הדין וגזר דינו נפסקו שלא בפניו.

7. לשיטת המשיבה, דין הבקשה להידחות על הסף מפני שהמבקש הוא בגדר עבריין נמלט, אשר עזב את הארץ, מבלי לרצות את העונש שהוטל עליו, ואף נעדר מרצונו ממשפטו (תוך שהוא מסמך עורך-דין לייצגו במשפט). גם לגופו של עניין המשיבה טוענת כי דין הבקשה להידחות, מכיוון שלא הוצגה תשתית מספקת לביסוסה של עילה למשפט חוזר. המשיבה מדגישה בתגובתה כי בקשה למשפט חוזר איננה גם מקום לטענות שיכול היה המבקש להעלות במסגרת משפטו, או ערעורו.

8. בתאריך 29.11.2018 הוגשה מטעם המבקש בקשה להגשת תשובה לתגובת המשיבה לבקשתו למשפט חוזר. במסגרת זו חזר המבקש, ככלל, על טענותיו, והוסיף כי עזב את הארץ בשל נסיבות קיצוניות שבהן נפתחה נגדו חקירה מתוך מניעים פסולים וניגוד עניינים. בשל כך, לטענתו, הוא פחד להתייצב למשפט ולהיות נוכח בו. המבקש הוסיף בתשובתו כי הראיות שמוצגות במסגרת הבקשה-לא היו ברשותו בעת שהתקיים המשפט בעניינו.

המשיבה לא התנגדה להגשת התשובה, ובתאריך 26.12.2018 היתרתי את הגשתה.

9. בהמשך לאמור, בתאריך 31.03.2019 הוגשה מטעם המבקש בקשה כי אורה למשיבה להגיש תגובה מטעמה לטענה מסוימת שהעלה המבקש בבקשתו ובתשובתו מתאריך 29.11.2018, ואשר, לשיטתו, לא קיבלה התייחסות הולמת בתגובת המשיבה.

בהתחשב בתגובה שהגישה המשיבה לבקשה למשפט חוזר ולתוצאה כאן- לא ראיתי צורך בקבלת התייחסות נוספת מהמשיבה.

דין והכרעה

10. לאחר עיון בבקשה, בתגובת המשיבה, בנספחים ובתשובה לתגובה -הגעתי לכלל מסקנה כי דין הבקשה למשפט חוזר להימחק, בכפוף לאמור בפיסקה 16 שלהלן.

אביא את נימוקי למסקנתי זו, מיד בסמוך.

11. מפלט כניסות ויציאות מישראל שצורף לתגובת המשיבה עולה כי המבקש עזב את ישראל בתאריך 06.05.2002 (קודם הגשת כתב האישום כנגדו והרבה לפני שניתנה הכרעת הדין בעניינו), והוא טרם שב ארצה. בתוך כך, המבקש מעולם לא התייצב לרצות את העונש שהטיל עליו בית משפט השלום הנכבד. מסיבה זו בית המשפט המחוזי הנכבד מחק את ערעורו של המבקש על הסף. המבקש לא ציין חלק מעובדות מהותיות אלו בבקשתו, ובתשובתו לתגובת המשיבה, הבהיר כי הוא פחד לעמוד לדין בישראל מפני שלטענתו החקירה כנגדו נפתחה ממניעים פסולים.

12. סעיף 208 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: חוק סדר הדין הפלילי) קובע, ביחס לערעור בהליך פלילי, כדלקמן:

"הדין בערעור יהיה בפני בעלי הדין; אולם אם הוזמן בעל דין ולא התייצב, רשאי בית המשפט לדון בערעור לא בפניו, או, אם המערער הוא שלא התייצב - לדחות את הערעור מטעם זה בלבד"

הוראת הסעיף מבטאת כלל בסיסי בדיני העונשין הפרוצדורלים שלפיו הדין במשפט הפלילי מתקיים ככלל בפני בעלי הדין, והיא קובעת כי זהו גם הדין ביחס לערעור הפלילי (ראו: רע"פ 11160/03 זכריא מדינת ישראל, פ"ד נט(2) 428, 430 (2004)). בהמשך לכך יש לציין כי סעיף 208א(א) לחוק סדר הדין הפלילי מסמך את בית המשפט לבטל את ההחלטה על דחיית הערעור מחמת אי התייצבות של המערער, אם השתכנע כי: "...היתה סיבה מוצדקת לאי התייצבות המערער או אם ראה שהדבר דרוש כדי למנוע עיוות דין".

13. מכוח האמור לעיל -ההלכה היא כי **ערעור** עשוי להידחות על הסף במקרים שבהם המערער נמלט מאימת הדין (ראו: ע"פ 1903/99 חסין נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(2) 431, 429 (2001); ע"פ 6429/05 רן נ' מדינת ישראל (17.07.2005)).

דין דומה חל גם ביחס לבקשות למשפט חוזר שמגיש מבקש, הנמלט מאימת הדין (ראו: מ"ח 5208/03 סוקוסאן נ' היועץ המשפטי לממשלה, פסקה 6 (22.6.2003); מ"ח 2128/10 שפיר נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (17.03.2011)).

14. לגישתי, בנסיבות מקרה זה מוצדקת איפואהמסקנה כי יש למצער למחוק על הסף (ולא לדחות על הסף, כעתירת המשיבה) את הבקשה שלפני למשפט חוזר.

המבקש מתחמק תקופה ארוכה, **על דעתו**, מאימת הדין ומידיהן של רשויות האכיפה. עובדה זו לא צוינה בבהירות בבקשתו והיא נזכרה לראשונה רק בתגובת המשיבה לבקשה.

בנסיבות אלה אני סבור כי אין המבקש יכול לאחוז בחבל בשני קצותיו ולנצל את ההליך השיפוטי, כך שמצד אחד יידון בית המשפט בבקשתו למשפט חוזר ומן הצד השני הוא ימשיך ויעשה דין לעצמו (עיינו והשוו: מ"ח 2969/14 פניני נ' ועדה מקומית לתכנון ולבניה "שורקות", פסקה 8 (23.06.2014); מ"ח 6033/11 כהן נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (11.03.2012)).

15. הרשות לבקש משפט חוזר אכן נתונה לנידונים באשר הם (ראו: סעיף 31(ב) לחוק בתי המשפט), אולם הפעלתה של רשות זו **חייבת** להיעשות במסגרת הדין והפסיקה. מבקש-נמלט אינו זכאי שטענותיו תיבחנה בידי בית משפט, אלא אם יש לו הסבר מניח את הדעת לנסיבות העדרותו ולאי עמידתו בהחלטות הקודמות של בית המשפט. אני סבור כי המבקש לא עמד בנטל זה, ומשכך מסקנתי היא כי דין הבקשה למשפט חוזר -להימחק על הסף, וכך אני מורה, בכפוף לאמור בפסקה 16 שלהלן.

16. סעיף 130 לחוק סדר הדין הפלילי קובע כדלקמן:

130. (א) נאשם שהוזמן להמשך משפטו ולא התייצב, מותר לדונו שלא בפניו אם ההזמנה למועד ההמשך נמסרה לו בהודעה של בית המשפט בשעת דיון, ובית המשפט הזהירו במהלך המשפט שיהיה רשאי לדונו שלא בפניו אם לא התייצב, או אם הזמנה בכתב הומצאה לו, שלא באמצעות סניגורו, וכן לסניגורו, אם יש לו סניגור, וצויינה בה האזהרה האמורה.

(ב) סעיף קטן (א) יחול על נאשם בפשע רק אם הדיון במשפטו מתקיים בבית משפט שלום והוא היה מיוצג על ידי סניגור באותה ישיבה.

(ג) הורשע נאשם שלא בפניו לפי סעיף זה, רשאי בית המשפט לגזור את דינו שלא בפניו ובלבד שבית המשפט לא יטיל עליו עונש מאסר; בהזמנה לדיון בגזר הדין יפורט דבר הרשעתו שלא בפניו, מועדה ומועד הדיון בגזר הדין; אין באמור בסעיף קטן זה כדי למנוע מבית המשפט להטיל מאסר במקום קנס, ובלבד שבהזמנה לדיון צוין שניתן להטיל מאסר כאמור אם הנאשם לא יתייצב; צו מאסר לביצוע מאסר במקום קנס שניתן שלא בנוכחות הנידון או סניגורו יבוצע בהתאם להוראות סעיף 129א(ג).

(ג1) על אף האמור בסעיף קטן (ג), לא יגזור בית המשפט את דינו של נאשם בפשע אלא בפניו ולאחר שניתנה לו הזדמנות להשמיע את טענותיו לענין העונש, כאמור בסעיף 192.

(ד) בית המשפט לא ידון נאשם ולא יגזור את דינו שלא בפניו אם שוכנע, כי נבצר מן הנאשם להתייצב מסיבה מוצדקת או אם הוא סבור כי ייגרם לו בכך עיוות הדין.

(ה) התנהל דיון שלא בפני הנאשם ושלא בפני סניגורו, לפי סעיף זה, רשאי בית המשפט, על-פי בקשת הנאשם, אף בשעת הדיון, לבטל את הדיון שנערך בהעדרם, לרבות הכרעת הדין, כל עוד לא ניתן גזר הדין, אם נוכח שהיתה סיבה מוצדקת לאי התייצבותו או אם ראה שהדבר דרוש כדי למנוע עיוות דין.

(ו) התנהל דיון לפי סעיף זה שלא בפני הנאשם, אך בנוכחות סניגורו, רשאי בית המשפט, על-פי בקשת הנאשם, לצוות על שמיעתו מחדש של עד אשר העיד בדיון כאמור, וכן רשאי הוא לצוות על ביטול הכרעת הדין כל עוד לא נגזר הדין, אם שוכנע כי בשל העדרות הנאשם באותו דיון לא מוצתה חקירת העד, לא ניתן היה לנהל את הגנתו כראוי או אם ראה שהדבר דרוש כדי למנוע עיוות דין.

(ז) משהתייצב הנאשם למשפט, יסביר לו בית המשפט את זכותו לפי סעיפים קטנים (ה) ו-(ו); התייצב לאחר הכרעת הדין, יקרא בית המשפט לנאשם את הכרעת הדין לפני שיסביר לו את זכותו.

(ח) נגזר דינו של הנאשם בחטא או בעוון שלא בפניו, רשאי בית המשפט, על פי בקשת הנידון, לבטל את הדיון לרבות את הכרעת הדין וגזר הדין אם ניתנו בהעדרו, אם נוכח שהיתה סיבה מוצדקת לאי התייצבותו או אם ראה שהדבר דרוש כדי למנוע עיוות דין; בקשה לפי סעיף קטן זה תוגש תוך שלושים ימים מהיום שהומצא לנאשם פסק הדין אולם רשאי בית המשפט לדון בבקשה שהוגשה לאחר מועד זה אם הבקשה הוגשה בהסכמת התובע.

(ט) בית המשפט שנעתר לבקשת נאשם או נידון לפי סעיפים קטנים (ה), (ו) או (ח) רשאי להטיל על הנאשם או על הנידון תשלום ההוצאות בפועל שנגרמו בשל אי התייצבותם.

נוכח הוראת סעיף 130(ג) נראה לכאורה שלא היה מקום להטיל על המבקש עונש מאסר שלא בפניו. לפיכך היה ויחזור המבקש ארצה – הוא לא יכלא לתקופה של 30 יום, ובזמן זה תינתן לו האפשרות לחדש את בקשתו למשפט

חוזר.

ניתנה היום, כ' באב התשע"ט (21.8.2019).

המשנה לנשיאה
